

ՀՈՒՇԱՆԳ ՄՈՐԱՂԻ ՔԵՐՄԱՆԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՄԱՀՄՈՒԴ ՖԻՐՈՒԶԻՄՈՂԱԴԱՍ

Իրանցի գրող և երգիծաբան Հուշանգ Մորաղի Քերմանին աշխարհին հայտնի է որպես «Մաջիդի պատմվածքների» հեղինակ: Նա ծնվել է 1944թ. սեպտեմբերի 6-ին (արեգակնային տոմարով՝ 1323թ. շահրիվարի 16-ին) Իրանի Քերման քաղաքում: Մանկությունն անց է կացրել բավականին ծանր պայմաններում: Նրա կյանքի դժվարությունները քանիցս ավելին էին, քան այն, որ նշվում է Մարկ Տվենի մասին: Նա ութ տարեկան հասակից ամենածանր պայմաններում է ճաշակում կյանքը. միայնակ երեխա, ով զրկված էր հոր և մոր պարզևից և իր կյանքի ամենակարևոր ցանկությունը, այսինքն՝ գիրք կարդալն իրականություն դարձնելու համար այնպիսի մեծ տառապանքների է դիմանում, որոնք դժվար է պատկերացնել: Պատմում են, որ մի անգամ մանուկ հասակում գիրք գնելու նպատակով բեռնատար ավտոմեքենայից աղ է բեռնաթափում և գիշերվա ավարտին իր իսկ քրտինքով վաստակած գումարով գիրքը գնում է, սակայն աղի հանքաքարերի կոշտությունից ձեռքերում առաջացած վերքերի պատճառով գիրքն ընթերցելու համար ստիպված է լինում լեզվով թերթել այն: Թեև նա այդ ծանր ժամանակաշրջանը երգիծական ոճով է ներկայացնում իր պատմվածքներում, սակայն թվում է, թե միշտ նրան տանջում է սեփական մանկության վերհուշը, քանի որ իր պատանեկությունն ամփոփում է հետևյալ մի քանի բառերում. «Մինչև 15 տարեկան ապրել եմ Քերմանում, և կյանքս անցավ առանց ծնողների. լի դժվարություններով ու ցավերով»:

Հուշանգ Մորաղի Քերմանին արվեստի ոլորտում իր աշխատանքներն սկսեց 1961 թվականից Ռադիո-Քերմանում՝ այն հետագայում շարունակելով Թեհրանում: Գրել սկսեց 1968 թվականից «Խուշե» («Հասկ») ամսագրում: Պատմվածքների իր առաջին գիրքը՝ «Մասումեն», մի քանի տարբեր պատմվածքներով, և մյուս՝ «Ես մի վախեցած եղնիկ եմ» գիրքը տպագրեց 1970 կամ 1971թ., որոնց հաջորդեց «Մաջիդի պատմվածքները», որը գրեց Ռադիո-Իրանի «Ընտանիք» հաղորդաշարի համար:

«Մաջիդի պատմվածքները» պարունակում է 39 պատմվածք, որոնցից յուրաքանչյուրը որոշակի թեմա է հետապնդում: Նրանց գլխավոր հերոսը Մաջիդն է՝ նիհար, խաղկոտ, գրքի սիրահար, մաթեմատիկայից փախչող և

շարադրության ու գրականության սիրահար տղա: Նա ապրում է մեծ մոր (տատիկի) հետ: «Մաջիդի պատմվածքների» կարևորագույն առանձնահատկությունը դրանց օբյեկտիվ նկարագրությունն է: Ինչպես նշում է Քաշեֆին. «Մաջիդի պատմվածքներում բազմաթիվ գրավիչ տարրեր միասին այդ պատմվածքները դարձրել են քաղցր, հրապուրիչ և մնայուն: Այդ տարրերը կարելի է մատնանշել հետևյալ կարգով՝ սիրված կերպարներ, այդ թվում՝ Մաջիդն ու Բիբին¹, ընթերցողի մոջ սեփական ես-ին հենվելու և հույսի զգացողության առաջացում, իրավիճակների ու արկածների իրականությանը մոտ լինելը, հեղինակի՝ կյանքի մեծ փորձի առկայությունը, Մաջիդին ու Բիբին տարբեր իրավիճակներում և բոլոր պատմվածքներում դիտարկելը, պատմվածքները պատմելիս գրողի պարզությունն ու անպաճույճ ոճը, կարգախոսային ու զգացմունքային մոտեցումներից խուսափումը, թեմաների համապարփակ լինելն ու հումանիտար գիտությունների հարցադրումներին անդրադարձը, պատմվածքների տեղական բնութագրերի գրավչությունը, պատմվածքների իրավիճակային լինելը, Մաջիդի աշխարհի ու երազանքների նմանությունը ցանկացած այլ դեռահասի աշխարհին ու երազանքներին, իրավիճակները նկարագրելու քաղցր և երգիծական ոճը, առաջին դեմքի անկյան օգտագործումն՝ առավել սերտ մտերմություն ստեղծելու նպատակով»²: Հուշանգ Մորադի Քերմանին այսպես է գրում. «Ես չեմ գրել որևէ բան, որն իմ կյանքը չէ, ցանկացած գրողից առավել շատ եմ կոցահարել իմ անձնական կյանքը: Փարվիզ Դավային ինձ նամակ էր գրել՝ նշելով, քո կյանքը շատ դրամատիկ է, սակայն իմ կյանքը հենց սա է եղել: Ծառը ճանաչելու համար պետք է նրա միրգն ուտել: Այսինքն՝ պետք է կարդալ շարադրածները»³:

Այստեղ Մորադին հստակ նշում է, որ անդրադարձել է իր անձնական կյանքին, սակայն այն իրողությունը, որն ի զորու չէ թաքցնել, այն է, որ հասարակության մեջ ապրել են ու ապրում են իր նման բազմաթիվ մարդիկ, և նա չի կարող իրեն հասարակությունից առանձնացված անդամ համարել: Անկասկած, Մորադին լավ է գիտակցում, որ սեփական կյանքի պատմությունը

¹ Պարսկերեն լեզվում մեծ մորը «Բի-բի» են անվանում: Իհարկե, Բի-բի են կոչում նաև այն կանանց ու աղջիկներին, ովքեր սերում են շիադավանների առաջին իմամի գերդաստանից: Այստեղ հաշվի է առնվել առաջին իմաստով, այսինքն՝ մեծ մայր:

² **Քաշեֆի Խանսարի Ալի**, Մանկապատանեկան գրականության դեմքերը, Ա.տպ., «Ռուզբեգար» հրատ., Թեհրան, 2000, էջ 137-149:

³ Հարցազրույց Հուշանգ Մորադի Քերմանիի հետ, «Խաբար-Անլայն»-ից («Առցանց լրատվություն»), Իրանի վերլուծական լրատվություն, 2012թ., հունիսի 4:

ներկայացնելով քննադատում է այն հասարակությունը, որտեղ ապրում է ինքը: Ըստ իս, երբ նա կիրառում է ծառի օրինակը, խորամանկորեն հիշատակում է հասարակությունը և իրեն պատկերացնում է մի մրգի տեսքով՝ այդ ծառի այլ մրգերի պես, որոնցից հնարավոր է՝ մի խակ մրգի վայր ընկնի ծառից, և հաճախ է պատահում, որ երբեմն նաև որդնում է միրգը: Հնարավոր է, երբ նա գրի էր առնում «Մաջիդի պատմվածքները», իրոք պատմում էր սեփական կյանքը՝ չգիտակցելով, որ այդ պատմվածքներն ի վերջո արժանանալու են 1985թ. տարվա լավագույն գիրք անվանակարգի մրցանակին: Նրա կյանքի պատմություններն ի՞նչ գաղտնիք ունեին, որ կարողացան մանուկների ու պատանիների մեջ ընթերցողների մեծ բանակի ուշադրությանն արժանանալ, այսպիսով, մանկական համաշխարհային գրականության մեջ խոր և ընդարձակ ազդեցության պատճառով, «Հանս Քրիստիան Անդերսենի» անվան համաշխարհային մրցանակի ժյուրիի կողմից հեղինակն ընտրվեց 1992թ. տարվա լավագույն գրող: Անկասկած, «Մաջիդի պատմվածքներում» ցանկացած երեխա կարող է տեսնել իր աճը: Հենց այդ առանձնահատկությունը նշվեց նաև «Թոմ Սոյերի» դեպքում: Մորադի Քերմանիի պատմվածքներում ընթերցողը գրողին զուգընթաց վերանայում է իր անցյալն ու ներկան, և այդ պատճառով էլ նրա աշխատությունների լսարանը չի սահմանափակվում մանուկներով ու պատանիներով: Մեծահասակները ոգևորվում են սեփական մանկության հուշերը մտաբերելով, որի համար խթան է Մորադի Քերմանին, այդուհանդերձ գրողը զուգընթաց վերանայում է սեփական համոզմունքներն ու գաղափարները: Սա Մորադի Քերմանիի ստեղծագործություններում արվեստի այն դրսևորումն է, որը նրբությամբ մարտահրավեր է նետում զանգվածների կյանքին, նրանց գաղափարներին ու մտածելակերպին: «Երազը» պատմվածքում Մաջիդը, մանկական չարաճճիությամբ պայմանավորված, ստում է այն երազի մասին, որը երբեք չի տեսել, իսկ Բի-բին նրա երազից եզրակացնում է, որ շուտով մահանալու է, այս պատճառով էլ որոշում է իր շրջապատի ներողամտությունը հայցել: Հեղինակը, այս պատմվածքում ներկայացնելով ժողովրդական համոզմունքները, խոսում է նաև աշխարհի ոչ հավերժական և անհավատարիմ լինելու և կյանքի հնարավորությունն օգտագործելու մասին՝ ընթերցողին հիշեցնելով, որ չզլանան բարի վերաբերմունքից, ուրիշների հանդեպ կարեկցանքից ու ընկերակցությունից: Պատմվածքի մի հատվածում կարդում ենք. «Հորաքույրը վախեցած հետ քաշվեց, սակայն Բի-բին մոտենում է նրան, փաթաթվում նրա վզով ու աղիողորմ լաց լինում: Հորաքույրը համբույրների տարափի տակ առավ, անընդհատ նշելով՝ ինձ ներիր, Ռոխսարե՛,

ինձ հալալ արա, ես մահանալու եմ: աշխարհն անհավատարիմ է ու ոչ հարատև... մարդն էսպիսին է, մի օր ծնվում է, մի օր էլ այս աշխարհից հեռանում: Միակ բանը, որ մնում է նրանից, դա բարությունն է ու չարությունը...»⁴:

Այս խոսքերն ընդամենը պարզ գրույց չեն: Գրողն իր հասարակությանը հիշեցնում է աշխարհի հարատև չլինելու մասին՝ խորհուրդ տալով լինել կարեկից ու բարի: Հուշանգ Մորադին այն աստիճանի է մուտք գործել զանգվածների կյանք, որ արժանացավ Կոստա Ռիկայի լավագույն գրող անվանակարգին՝ ստանալով Լատինական Ամերիկայի ազգային գրող և հերոս «Խոզե Մարտինիի» անվան մրցանակը 1995թ.: Մորադի Քերմանիի՝ «Խոզե Մարտինիի» անվան մրցանակին արժանանալը մեզ մոտ զուգորդվում է «համաշխարհային գրականություն» (welt literature) հարցադրման հետ, որն առաջին անգամ առաջ քաշվեց Գյոթեի (Goethe) կողմից: Գերմանացի այս գրողը գտնում էր, որ տարբեր լեզուների գրականությունն ամբողջությամբ ի մի է բերվում մեկ մեծ գրականության մեջ, և այդ ճանապարհին ազգերն այն առունների դերն են իրականացնում, որոնք իրենց պարունակությունն ուղղորդում են դեպի մի մեծ գետ, որը կոչվում է համաշխարհային գրականություն⁵: Այս տեսակետից Մորադի Քերմանիին կարելի է համարել այնպիսի գրող, ով լուրջ ներդրում ունի համաշխարհային գրականության ձևավորման մեջ: Ի հեճուկս բազմաթիվ մրցանակների արժանանալու և այդ մրցանակներն ստանալու կապակցությամբ իր գոհունակության արտահայտությունների, նա նշում է. «Ըստ իս, մրցանակ ստանալը շատ լավ իրադարձություն է, և ես մրցանակ ստանալիս միշտ հաճելի ապրումներ ունեմ, չնայած մարդիկ, իմ գրքերը կարդալով, միշտ էլ ինձ պարզևստորել են: Ինձ համար՝ որպես գրողի, լավագույն մրցանակն այն է, որ գրքերս ընթերցվում են...»⁶: Կարծում եմ, որ «Մաջիդի պատմվածքները», «Գորգագործության արիեստանոցի երեխաները», «Արմավենին», «Բռունցք մաշկին ուղղված», «Կարասը», «Աղավնին կուժի մեջ», «Մամայի հյուրը», «Քաղցր մուրաբան», «Նոան ժպիտը», «Տասնչորսերորդ գիշերվա լուսինը», «Ո՛չ թացն ու ո՛չ էլ չորը», «Նոան հյուրը» ստեղծագործություններում և նույնիսկ «Դուք օտար չեք» գրքում կարող ենք հստակորեն

⁴ Մորադի Քերմանի Հ., Մաջիդի պատմվածքները, Գ հատոր, Գ տպ., «Քեթաբե Սահաբ», Թեհրան, 2001, էջ 51, 52:

⁵ Նեդա Թ.Հ., Համեմատական գրականություն, թարգմանությամբ՝ Հադի Նազարի Մոնազամի, Բ տպ., «Նեյ» հրատ., Թեհրան, 1999, էջ 35:

⁶ «Շարդե Փարսիի» հարցազրույցը Հուշանգ Մորադի Քերմանիի հետ, տե՛ս <http://persian.aawsat.com/2014/07/article19991>.

տեսնել տարբեր հասարակությունների, հատկապես վերջին տասնամյակների Իրանի պարզ ու մտերմիկ հասարակության պատկերը: Անցյալի ավանդույթներն ու սովորույթները, մասնավորապես Իրանի անապատային շրջաններում, այսինքն՝ այն վայրերում, որտեղ Մորադի Քերմանիի ծննդավայրն է, մի տեսակ համակցված են կարեկցանքի ու ընկերակցության մշակույթով, և ինչքան առաջ անցնենք ժամանակի հետ, ավելի ենք հեռանալու այդ սովորույթներից ու ավանդույթներից: Հեղինակը գտնում է, որ Մորադի Քերմանիի ստեղծագործությունների հաջողության մի մասը պետք է փնտրել ժողովրդական մշակույթի և նրանում ուշադրության արժանացած ավանդույթների ու սովորույթների հանդեպ գրողի հայացքներում: Այնպիսի սովորույթներ, որոնք խթանում են մարդկանց կարեկցանքն ու ընկերակցությունը: Այն համակրանքը, որ մարդիկ դրսևորում են նրա պատմվածքները կարդալու կապակցությամբ, և գրողն այն համարում է իր համար լավագույն մրցանակը, ևս կարող են մեծապես արդյունքը լինել նրա աշխատանքների հենց այդ առանձնահատկության: Օրինակ՝ «Մամայի հյուրը» պատմվածքում նկատվում են հյուրի մտերմությունը, հարգանքը, մեծարումը, և արտացոլվում են իրանական մշակույթի առանձին կողմեր: Յուրահատուկ վարքագիծ՝ այնպիսի հաճոյախոսություններով, որոնց հնարավոր է ավելի սակավ հանդիպել այլ մշակույթներում: «Մամայի հյուրը» պատմվածքում հյուրի ներս մտնելու ժամանակ մի քանի անգամ են կատարվում բարի գալուստի ու որպիսությունը հարցնելու խոսքերը: Մայրն ասում է. «Համեցեք, բարի եք եկել, մեզ հաճույք պատճառեցիք, մեր աչքերին լույս բերեցիք, հատկապես հարսիկը, մեռնեն նրա սրտին...»:

Ինչպես նշվեց, Մորադի Քերմանին, 1968թ. մամուլում տպագրելով իր պատմվածքները, ընդլայնեց մամուլի ոլորտում իր գործունեությունը: Նրա առաջին պատմվածքը՝ «Մեզ նման երջանիկների փողոցը», տպագրվեց «Խուշե» («Հասկ») ամսագրում: Այս պատմվածքը երգիծական բնույթի էր: Նա իր հաջորդ ստեղծագործություններում սեփական կյանքի ցավերն ու տառապանքները երգիծական երանգներով վերածում է որևէ պատմվածքի: Ըստ նրա. «Այս պատմվածքներն արդյունքն են կյանքում իմ մաքառումների ու ջանքերի: Այսինքն՝ ես ճանկեցի սեփական կյանքս և այն պատկերեցի: Բոլոր իմ պատմվածքների արմատները կարելի է գտնել իմ կյանքում: Երբ նկատեցի, որ

մարդիկ ականջ չեն դնում իմ ցավերին, փորձեցի դրանք երգիծանքի լեզվով մատուցել»⁷:

Այս ձևակերպման մեջ Մորադին բողոքում է այն մարդկանցից, ովքեր ականջ չեն դնում իր խոսքերին, կամ այլ կերպ ասած, ցանկանում է հասցեագրել իր հասարակության անդամներին, թե՛ «միմյանց գտեք, Ձեր կողքին ապրում են մարդիկ, ովքեր կոկորդում սեղմող վիշտ ունեն, և տեսանելի չեն նրանց ցավերը»: Ըստ իս, եթե փորձենք համեմատել, անշուշտ, կհասկանանք, որ Մորադի Քերմանիի «Մաջիդի պատմվածքներում» առավելագույնս օգտագործել է երգիծական ոճը, այնպես, որ հեղինակի մյուս ստեղծագործություններում միանշանակ երգիծանքի երանգների թուլացում է նկատվում: «Մաջիդի պատմվածքները» ստեղծագործությունը տարիներ անց դեռևս երկրպագուներ ունի, և Իրանի մանկապատանեկան ազգային գրադարանի կայքէջը, 2010թ. օգոստոսի երկրորդ կեսից սկսած, գրանցել է աղբյուրների և այցելուների քանակական տվյալները, ըստ որի՝ «Մոին» հրատարակչության լույս ընծայած Հուշանգ Մորադի Քերմանիի գրչին պատկանող «Մաջիդի պատմվածքները» 80 այցելությունների քանակով ամենաշատ դիտվող գիրքն է եղել:

Մորադի Քերմանիի ստեղծագործությունների առանձնահատկություններից կարելի է նշել ասացվածքների և ժողովրդական ավանդույթների ու սովորույթների, ինչպես նաև խոսակցական բառերի կիրառումը և արձակի ու չափածոյի միաձուլումը: Նրա գործերի գրավչությունն ու հաջողությունը նաև պայմանավորված են նրա կողմից մանուկների ու պատանիների մտածողության նրբությունների ընկալմամբ. Մորադի Քերմանիի երբեմն մատնանշում է այնպիսի նուրբ մանրուքներ, որ հենց այդ ակնարկների շնորհիվ բազմաթիվ ընթերցողներ է գրավում մի քանի սերունդներից, քանի որ հեղինակն օժտված է իրանական ինքնության ոճով: Իր կողմից գրի առնվող նյութի ընկալումն ու շոշափումը Մորադի Քերմանիի բանաստեղծական արվեստի ու գրչի առանձնահատկություններից են: Կարելի է ասել, որ նա գրում է իր ամբողջ էությանը, և բոլոր ստեղծագործություններում փողոցի ու շուկայի մարդիկ վառ արտահայտված դերակատարում ունեն: Նրան ծանոթ է մարդկանց վիշտը, և այսպես է գրում. «Երբ ինձ ասում են՝ Հնդկաստանի աղքատ թաղամասերի բնակիչներն իրենց արյունը վաճառում են և չնչին գումարի դիմաց կինո հաճախում ու ուրախանում, կինոներ դիտում, որտեղ տղաներն ու աղջիկները

⁷ «Դուք օտարական չեք» (հարցազրույց Մորադի Քերմանիի հետ), Մանուկների տաղերի կայքէջ, հասցե՝ <http://tkoodakan.net>:

միասին պարում են, և նրանք երկու ժամ սևեռվում են էկրաններին՝ այդ ֆիլմերը դիտելու համար, ես հավատում եմ և նրանց իրավունք եմ վերապահում: Իմ խնդիրը նմանատիպ տարբերակ էր»⁸:

Այս ձևակերպման մեջ Մորադի Քերմանին, սահմաններն անցնելով, դուրս է գալիս սեփական հասարակության շրջանակներից և ուշադրություն դարձնում նաև աշխարհի այլ կետերում ապրող մարդկանց, ովքեր իր համար կարևորվում են որպես սեփական հայրենիքի զանգվածներ, լինեն դրանք հայրենակիցներ կամ ոչ հայրենակիցներ: Եթե Մարկ Տվենին համարենք ամերիկացի առաջին գրող, ով ուշադրության արժանացրեց մարդկանց կենցաղը և պատկերեց տասնիններորդ դարի հանրության կյանքը, Մորադի Քերմանին պետք է համարել գրող, ով, բացի մարդկանց զանգվածներին ուշադրություն դարձնելուց, քսաներորդ դարի հասարակությանն ուղղված խոր և նուրբ հայացքով կողք կողքի է դասում Իրանի սոցիալական տարբեր դասակարգերի կյանքը, հենվում սոցիալական տարբերությունների վրա և հատկապես լավագույնս պատկերում գյուղացիներին, ովքեր ջանում են ավելի լավ կյանքի երազանքով: Նա վերածվում է ցավ ապրած այն մարդկանց ձայնին, ովքեր իրենց փոքրիկ երազանքներին հասնելու համար ստիպված են մեծ քայլեր նախաձեռնել: Փարվին Սալաջեդեն իր «Տնային հանձնարարության խզբզոցի ձայնը» գրքում, ուսումնասիրելով Մորադիի աշխատանքները և նրա ստեղծագործությունների կերպարները, չորս առանցքով է առանձնացնում Մորադի Քերմանիի կյանքի դժվարությունները և նշում. «Մորադիի երբեմն իր պատմվածքներում այնպես է խոսում ցավից, որ ինքն ի գորու չէ շարունակել պատմությունը և հանկարծակի խուսափելով ընթերցողին ուղղորդում է մեկ այլ միջավայր»⁹:

Ինչպես նկատվեց, երբ խոսվել է Մորադի Քերմանիի մասին, նրան ներկայացրել են որպես գրող, ով լայնորեն օգտագործել է երգիծանքը: Եթե երգիծանքն ընդունենք որպես արվեստ, որը ցույց է տալիս սոցիալական արտաքուստ համաչափ թվացող տարբեր ոլորտներում հարաբերակցության բացակայությունը, և դա ծիծաղի պատճառ համարենք, կարելի է ասել, որ Հուշանգ Մորադի Քերմանին առավելագույնս գեղեցկությամբ է բացահայտում և արվեստագետի լեզվով արտահայտում իր մանկության շրջանի առօրյայում

⁸ **Ֆեյզի Քարիմ**, Երկրորդ Հուշանգը, Ա տպ., «Էթեխաթ» հրատ., Թեհրան, 2009, էջ 48:

⁹ **Սալաջեդե Փարվին**, «Տնային հանձնարարության խզբզոցի ձայնը», Ա տպ., «Մոին» հրատ., Թեհրան, 2001, էջ 56:

տիրող անհամաչափությունները: Այդ իսկ պատճառով, ըստ իս, եթե ընդունենք, որ այս ցիկլում առաջացող ծիծաղն այդ անհամաչափության շնորհիվ է, դա ավելի համոզիչ է, քան այն միտքը, թե այդ ծիծաղն առաջացել է սրտացավության ու խղճահարության արդյունքում:

Մորադի Քերմանիի ստեղծագործություններն Իրանում բազմիցս վերահրատարակվելուց բացի, թարգմանվել են նաև հնդկերեն, արաբերեն, անգլերեն, գերմաներեն, իսպաներեն, հոլանդերեն, ֆրանսերեն և այլ լեզուներով: Մանուկների ու պատանիների համար ստեղծագործող այս մեծանուն գրողը հրատարակել է «Դուք օտարական չեք» վերտառությամբ մի գիրք, որն իր մանկության ու երիտասարդական շրջանների հուշերի պատմվածքային մոնոգրաֆիան է: Այս գրքում գրողի տեսանկյունից ճամփորդում ենք գյուղ, քաղաք և որբանոց: Գրելու և հուշերն արձանագրելու մեծ սերը Մորադի Քերմանիի կյանքի մի մասն է կազմում: Նրա ստեղծագործությունների առանձնահատկություններից է նաև նրա պարզ ու սահուն լեզուն: Նա իր գրքի վերջնամասում այսպես է խոստանում. «Թեհրանն իր քաղցր ու դառը պատմություններն ուներ և ունի. միգուցե մի օր գրեցի, միգուցե»:

«Մաջիդի պատմվածքների» ընթերցողը կարող է, կարդալով նաև «Դուք օտարական չեք» գիրքը, եզրակացնի, որ «Մաջիդի պատմվածքները» հենց Մորադի Քերմանիի կյանքի պատմությունն է: Ինչպես «Թոմ Սոյերն» ու «Հաքելբերիֆինը» կարդալու դեպքում ենք կարող «Իմ կյանքը» կարդալուց հետո եզրակացնել, որ «Թոմ Սոյերը» իր՝ Մարկ Տվենի մասին է:

Այսպիսով, Մարկ Տվենի և Մորադի Քերմանիի ստեղծագործությունները վերցված են նշված մեծանուն գրողների կյանքից, որը մշակվել է նրանց արվեստաբանական ոճով, և այս երկու գրողների ակնառու ընդհանրությունը փաստորեն հենց այն է, որ երկուսն էլ գրի են առել իրենց սեփական պատմությունը: Այս երկու գրողների ստեղծագործությունների ընդհանուր և տարբերիչ գծերը կարելի է ուսումնասիրել տարբեր կողմերով, որին կանդադառնանք հաջորդիվ:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Հոդվածը նվիրված է իրանցի գրող և երգիծաբան Հուշանգ Մորադի Քերմանիի 39 պատմվածքներից բաղկացած «Մաջիդի պատմվածքների» վերլուծությանը: Հեղինակը եզրակացնում է, որ Մարկ Տվենի և Մորադի Քերմանիի ստեղծագործությունները վերցված են նշված մեծանուն գրողների

կյանքից, և այս երկու գրողների ակնառու ընդհանրությունը փաստորեն հենց այն է, որ երկուսն էլ գրի են առել իրենց սեփական պատմությունը:

Բանալի բաներ – Հուշանգ Մորադի Քերմանի, Մարկ Տվեն, «Մաջիդի պատմվածքները»:

ПРОИЗВЕДЕНИЯ УШАНГ МОРАДИ КЕРМАНИ

МАХМУД ФИРУЗИМОГАДАМ

Статья посвящена анализу книги "Повести Маджиди", написанной иранским писателем и сатириком Ушанг Моради, которая состоит из 39 историй. Автор приходит к выводу, что сюжеты и образы многих произведений Марка Твена и Моради Кермани взяты из личной жизни этих писателей, и что очевидная общность написанных ими повестей как раз и состоит в том, что оба они рассказывают свои собственные истории.

Ключевые слова – Ушанг Моради Кермани, Марк Твен, "Повести Маджиди".

THE WORKS OF HUSHANG MORADI QERMANI

MAHMUD FIROUZIMOGHADDAM

The article is devoted to the analysis of "Majidi stories" written by Iranian writer and humorist Hushang Moraddi, which consists of 39 stories. The author concludes that the works of Mark Twain and Moraddi Qermani are taken from the life stories of the mentioned renowned writers and the obvious common features of these writers factually consist in the fact that they both have recorded their own stories.

Key words – Hushang Moradi Qermani, Mark Twain, "Majidi stories".